

Anvisningar och principer för Valomerkki-verksamhetsmodellen

I Egentliga Finland genomförs Valomerkki-verksamhetsmodellen enligt gemensamt överenskomna principer. Målet är att bemöta den unga och vårdnadshavaren respektfullt, stödja en öppen dialog och ingripa så tidigt som möjligt i den ungas användning av rusmedel.

1. Frivillighet

Valomerkki-samtalet är frivilligt för både den unga och vårdnadshavaren. Den unga eller vårdnadshavaren kan tacka nej till samtalet utan följder. Om samtalet avbokas eller inte genomförs behöver detta inte meddelas till Fackla.

2. Den unga i centrum

Utgångspunkten för Valomerkki-samtalet är att lyssna på och stödja den unga.

- Berätta genast i början varför ni har samlats och att syftet är att stödja den unga.
- Berätta att du framför allt vill höra den ungas egen syn på situationen.
- Låt den unga tala först och ge därefter vårdnadshavaren möjlighet att berätta sin syn.
- Håll ögonkontakt med den unga och ge hen tid att svara.
- Om den unga är tyst kan du först prata om vardagliga saker och sätta ord på det du lägger märke till hos den unga.
- Sträva efter en genuin och öppen dialog.

Om vårdnadshavaren talar för den unga kan du till exempel säga:
"Vi väntar ett ögonblick och lyssnar på hur den unga känner."

3. En trygg och icke-dömande diskussion

Håll samtalet lugnt, avslappnat och respektfullt. Valomerkki är inte ett förhör eller en lista med frågor som måste gås igenom mekaniskt.

- Undvik att skuldbelägga eller moralisera.

- Lyssna på vad den unga och vårdnadshavaren berättar och fokusera på det som är viktigt i situationen.
- Den unga kan känna skam, skuld, irritation eller osäkerhet. Ge utrymme för dessa känslor.
- Fokusera på vad man kan lära sig av situationen och hur man kan förebygga att den inte upprepas.
- Ingrip om skuldbeläggande eller olämpligt tal förekommer.
- Om situationen blir konfliktfylld, stanna upp och sätt ord på det som händer. Du kan till exempel fråga:
"Jag märker att du är arg. Vill du berätta varför?"
- Vid behov kan samtalet avbrytas och en ny tid bokas.

4. Gemensam förståelse

Se till att alla deltagare förstår varför samtalet förs, vad man talar om och vad man vill uppnå med samtalet.

- Anta inte – fråga och förtydliga.
- Uppmuntra den unga och vårdnadshavaren att fråga om något är oklart.
- Använd tolk vid behov.
- Rikta frågorna till alla deltagarna och se till att särskilt den ungas synpunkter blir hörda.
- Beakta olika kulturella sätt att förhålla sig till rusmedel, föräldraskap och myndigheter.

5. Konfidentialitet

Valomerkki-samtalet är konfidentiellt. Berätta för den unga och vårdnadshavaren hur uppgifter och anteckningar från samtalet hanteras.

Anteckningar som görs på Valomerkki-samtalsblanketten är sekretessbelagda. Familjen får blanketten med sig. Om blanketten inte vill sparas ska den förstöras i dataskyddsavfall, inte i pappersinsamlingen.

Berätta öppet ifall det under samtalet kommer fram något mycket allvarligt som enligt lag kräver skyldighet att göra till exempel en barnskyddsanmälan eller polisanmälan.

6. Stöd för att avstå från rusmedel

Syftet med Valomerkki-samtalet är att stödja den ungas välbefinnande och förebygga fortsatt användning av rusmedel.

Om den unga eller vårdnadshavaren tonar ner riskerna eller nackdelarna med användningen:

- håll dig lugn
- lyssna och fråga
- undvik att argumentera
- uttryck din egen oro lugnt.

Du kan till exempel fråga:

"Ser du några nackdelar eller risker med användningen av rusmedel?"

Målet är inte att visa att den andras syn är fel, utan att hjälpa den unga och vårdnadshavaren att reflektera över situationen och dess möjliga konsekvenser.

7. Stöd för samspelet mellan den unga och vårdnadshavaren

I Valomerkki-samtalet stöder man en öppen och konstruktiv dialog mellan den unga och vårdnadshavaren.

- Ge båda utrymme att berätta sin syn på situationen.
- Uppmuntra dem att lyssna på varandra utan att skuldbelägga.
- Fråga vid behov direkt: *"Vad tänker du om det här?"* eller *"Hur känns det här för dig?"*
- Om samtalet blir konfliktfyllt, lugna situationen och hjälp parterna att lyssna på varandra.
- Hjälp familjen att hitta konstruktiva sätt att prata om rusmedel, gränser och förtroende.
- Stärk vårdnadshavarens möjligheter att stödja den unga och att sätta nödvändiga gränser.

Om familjen behöver annat stöd ska den hänvisas till lämpliga tjänster.

8. Tidigt ingripande

Syftet med Valomerkki är att ingripa i den ungas användning av rusmedel så tidigt som möjligt och förebygga fortsatt användning.

Till Valomerkki-samtal hänvisas unga som har gjort sitt första eller sina första alkoholprov och som inte har något annat uppenbart behov av stöd.

Om det under samtalet framkommer att:

- användningen av rusmedel har pågått under en längre tid
- den unga har provat narkotika eller läkemedel i berusningssyfte
- eller det uppstår annan betydande oro för den unga eller familjen,

ska du agera enligt den lokala verksamhetsmodellen. Kontakta vid behov Fackla och bedöm tillsammans behovet av fortsatta insatser. Gör vid behov en ny barnskyddsanmälan.

9. Att gå vidare tillsammans

Ungdomsarbetarens uppgift i Valomerkki-samtalet är att vara en professionell vuxen som stöder den unga. Ungdomsarbetaren behöver inte själv lösa alla situationer som gäller den unga eller familjen.

Ungdomsarbetaren är inte vårdpersonal, socialarbetare eller terapeut i samtalet.

När den unga eller familjen behöver annat stöd:

- använd kommunens, Varhas och organisationers tjänster
- kontakta Fackla med låg tröskel
- bedöm tillsammans vilket stöd den unga eller familjen behöver.

Ta med låg tröskel kontakt till Fackla och bedöm tillsammans behovet av fortsatta insatser om det under diskussionen växer fram en oro för den unga eller familjen: [Klient- och servicehandledning Fackla](#)

Tjänster som stöder välbefinnande och vardagen i det egna området finns också i [Välfärdsguiden](#).